

Hoogtijdagen vo

Eén op de vier eerste inseminaties kwam afgelopen jaar voor rekening van een witblauwstier. In de krimpende Nederlandse ki-markt is het aandeel inseminaties met witblauw historisch hoog. De jongelingen Double W Ranger en Delta Rosebud zijn zowel in Nederland als in Vlaanderen de meestgebruikte stieren bij zwart- en roodbont.

TEKST INGE VAN DRIE

De Nederlandse inseminatiemarkt krimpt. Voor het tweede jaar op rij noteert CRV minder eerste inseminaties. Het is een nauwelijks opzienbarende conclusie voor degenen die de ontwikkelingen in de melkveesector op de voet hebben gevolgd. Afgelopen jaar haakten meer bedrijven af dan andere jaren. Door het fosfaatrechtenstelsel houden melkveehouders bovendien niet meer dieren aan dan strikt noodzakelijk. In dat licht bezien valt het tempo waarmee het aantal eerste inseminaties afneemt, nog mee. In totaal verwerkte CRV Stamboek in de periode van 1 september 2017 tot en met 31 augustus 2018 1.536.524 eerste inseminaties. Dat zijn er ruim 19.000 minder dan het voorlopige aantal van vorig boekjaar, ofwel een daling van 1,2 procent. Een kanttekening daarbij is dat het definitieve aantal eerste

inseminaties nog iets hoger uitkomt, omdat CRV nog nagekomen inseminaties van doe-het-zelvers moet verwerken.

Meer inseminaties in Vlaanderen

Heel anders is de situatie in het Vlaamse ki-landschap. De inseminatiemarkt neemt daar in omvang juist toe. De teller voor het boekjaar 2017-2018 staat voorlopig op 222.197 eerste inseminaties. Nu al torent Vlaanderen daarmee uit boven het definitieve aantal van vorig jaar, dat op 219.835 uitkwam. En dat terwijl de nagekomen inseminaties van doe-het-zelvers van dit jaar nog niet eens meegeteld zijn.

Een vergelijking tussen de statistieken in Nederland en Vlaanderen levert meer opmerkelijke zaken op. Zo is het

or witblauw

aandeel inseminaties met witblauwstieren vrijwel gelijk. Sterker nog, voor het eerst noteert Nederland met 25,7 procent zelfs een iets hoger aandeel dan Vlaanderen, dat op 25,5 uitkomt (tabel 1 en 2). Aan de Vlaamse situatie ligt dat niet zo zeer. Het gebruik van het Belgische vleesveeras bleef daar stabiel. Anders dan in Nederland, waar de meestgebruikte

witblauwen vooral melkkoeien als partner krijgen, zetten de Belgische veehouders de witblauwstieren ook in voor de zuivere fokkerij. Dat geldt bijvoorbeeld voor Kubitus de Bray, jarenlang de meest ingezette witblauwstier in Vlaanderen. Kubitus prijkt nu op de derde plek in de Vlaamse lijst met meest ingezette vleesveestieren (tabel 4). Op de eerste plaats prijkt net

Tabel 1 – Stiergebruik per ras in Nederland op basis van eerste inseminaties, uitgedrukt in percentages (* = voorlopige cijfers) (bron: CRV Stamboek)

ras	stiergebruik in Nederland (%)			
	2017-'18*	2016-'17	2015-'16	2014-'15
zwartbont hf	52,0	54,3	57,4	60,1
roodbont hf	14,4	16,5	17,3	19,5
Belgisch witblauw	25,7	21,3	16,8	10,8
fleckvieh	2,4	2,6	2,8	3,1
mrij	1,1	1,2	1,3	1,7
montbéliarde	1,0	1,0	1,1	1,2
brown swiss	0,8	0,7	0,8	1,0
Zweeds roodbont	0,4	0,4	0,5	0,5
Noors roodbont	0,5	0,5	0,6	0,6
jersey	0,5	0,5	0,4	0,4
Deens roodbont	0,2	0,3	0,3	0,4
blaarkop	0,2	0,2	0,2	0,2
verbeterd roodbont	0,1	0,1	0,1	0,1
zwartbont fh	0,1	0,1	0,1	0,1
blonde d'Aquitaine	0,1	0,1	0,1	0,1

Tabel 2 – Stiergebruik per ras in Vlaanderen op basis van eerste inseminaties, uitgedrukt in percentages (* = voorlopige cijfers) (bron: CRV Stamboek)

ras	stiergebruik in Vlaanderen (%)			
	2017-'18*	2016-'17	2015-'16	2014-'15
zwartbont hf	57,7	56,6	56,5	57,1
Belgisch witblauw	25,5	26,1	25,1	23,3
roodbont hf	13,0	13,2	14,4	15,5
fleckvieh	1,2	1,2	1,0	0,9
Belgisch witrood	0,5	0,6	0,7	0,8
Belgisch witblauw dubbeldoel	0,6	0,6	0,6	0,7
brown swiss	0,4	0,4	0,5	0,5
montbéliarde	0,1	0,1	0,1	0,2
Zweeds roodbont	0,0	0,0	0,1	0,1
Belgisch rood vlees	0,1	0,2	0,2	0,2
blonde d'Aquitaine	0,2	0,2	0,1	0,2
Belgisch rood dubbeldoel	0,1	0,1	0,1	0,1
Belgisch roodbont	0,1	0,1	0,1	0,2
jersey	0,3	0,2	0,2	0,1
verbeterd roodbont	0,0	0,1	0,1	0,1

als vorig jaar Brasero du Mologna, die net als de nummer twee, Paprika de la Coue, op de inzet van zowel vleesvee als melkveehouders kan rekenen.

Aandeel witblauw historisch hoog

In Nederland duren de hoogtijdagen voor witblauw voort. Het ras profiteert vooral van het fosfaatrechtstelsel, waarbij veehouders relatief weinig jongvee aanhouden en daarom vaker kiezen voor een witblauwstier als partner voor hun koeien. Voor het vijfde jaar op rij neemt de inzet toe. En fors ook: afgelopen jaar steeg het aandeel met 4,4 procentpunt tot 25,7 procent, een historisch hoog percentage. Dat betekent dat bij er bij één op de vier eerste inseminaties inmiddels een witblauwstier aan te pas komt. Ter vergelijking: vijf jaar geleden lag het aandeel witblauwen nog op 7,0 procent. Op basis van het totaal aantal inseminaties is het aandeel witblauw nog imposanter. Van de drie miljoen inseminaties die CRV afgelopen jaar vastlegde, kwamen er ruim 930.000 voor rekening van witblauwen. Omgerekend is dat 31 procent. Dat de melkveehouders afgelopen jaar vaak voor Belgisch-witblauwstieren kozen, laat ook het klasement met meestgebruikte vleesveestieren duidelijk zien (tabel 3). Nederland telde afgelopen jaar maar liefst negen witblauwstieren met meer dan 10.000 eerste inseminaties, die stuk voor stuk vooral melkkoeien als partner krijgen. Twee daarvan, Vekis Barack en Rian 18 van de Plashoeve, passeerden zelfs de kaap van 20.000.

In de krimpende Nederlandse inseminatiemarkt is witblauw een van de weinige rassen die meer eerste inseminaties registreert dan vorig jaar. Met een groei van ruim 57.000 eerste inseminaties kwamen de witblauwen uit op iets meer dan 394.000 eerste inseminaties.

De witblauwen snoepen in Nederland vooral marktaandeel af van de holsteins. Zo kwam afgelopen jaar nog maar iets meer dan de helft (52,0 procent) van de eerste inseminaties op naam van zwartbonte holsteins. Dat is een daling van 2,3 procentpunt ten opzichte van vorig jaar. Ook de roodbonte holsteinstieren leveren in. Lag hun aandeel vorig jaar nog op 16,5 procent, nu moeten ze genoegen nemen met 14,4 procent.

Gebruik brown swiss trekt aan

In Vlaanderen, waar de verschuivingen in marktaandeel iets kleiner zijn, versterken de zwartbonte holsteins hun positie juist. Hun aandeel groeit van 56,6 naar 57,7 procent (tabel 2). Het aandeel van de roodbonte holsteins blijft vrijwel stabiel op 13,0 procent.

Bij de kleinere rassen geven het fleckvieh- en mrij-ras in Nederland opnieuw iets terrein prijs. Wel blijft het fleckviehras met een marktaandeel van 2,4 procent nog steeds het meest populaire ras om holsteins mee te kruisen. Het mrij-ras noteerde afgelopen jaar een aandeel van 1,1 procent, ofwel ruim 17.000 eerste inseminaties. Opvallend is dat het gebruik van brownswisstieren weer iets aantrekt. Afgelopen jaar werden er bijna 12.000 eerste inseminaties

Tabel 3 – Eerste inseminaties per stier in Nederland van 1 september 2017 tot en met 31 augustus 2018 (* = genomstier) (bron: CRV Stamboek) (Koole & Liebrechts en ST hebben geen toestemming gegeven om de cijfers van hun stieren te publiceren)

naam stier	1e ins.	naam stier	1e ins.	naam stier	1e ins.	naam stier	1e ins.
zwartbont Nederland		Delta Beatbox*	4.837	Delta Colorado	4.366	zwartbont import	
Double W Ranger*	33.832	De Volmer Brasil*	4.766	Delta Sander P*	4.331	Swissbec Brekem rf	12.214
Delta Magister*	33.669	Weggelhorster Disclosure	4.469	Delta Janko	3.423	De-Su 11236 Balisto	11.432
Batenburg G. Stellando rf	21.291	Delta Accord*	4.077	J&G Malando	3.375	Seagull-Bay MVP	6.671
Delta Jupiler*	21.089	Danshot	4.069	HJR Windstar	3.350	New Farm Britt Prince	6.510
Delta Atlantic	17.302	Double W Rush Hour cd*	3.969	Delta Moutard*	3.198	KNS Boss	6.218
De Biesheuvel Jethro*	14.794	Big Winner	3.312	Delta Debater*	3.191	Seagull-Bay Silver	5.346
Weelder Empire*	14.475	Manders Don*	3.186	Delta Meteor	2.874	Roylane Boxer Punch 4311	4.877
Delta Saxobeat	14.343	Double W Rotary*	3.034	American Nova Star*	2.783	De-Su 521 Bookem	4.710
Newhouse Skyfall	13.448	Weggelhorster Ashburton	3.025	Horst Pascal	2.610	Molenkamp Bolt rf	4.166
Weelder Esperanto*	11.773	Skalsumer Pilates*	2.904	Bruchter Passe	2.567	De-Su 11620 Nirvana	3.322
Big Malki	11.686	Delta Revisor P*	2.897			Gen-I-Beq Brawler	3.130
Delta Bookem Danno	11.374	Weelder Endurance*	2.867	mrij		Fanatic	3.089
Bouw Rocky	9.883	Delta Waterloo*	2.790	Rex 159	1.395	Heidenskipster Beart	2.920
Buisweerd Mobile	9.396	Het Meer Bravo	2.527	Vinkenhof 69 Dirk	1.051	Mavid	2.898
AH Vitesse	8.041	Visstein K&L Pablo*	2.504	Nowen van 't Wolfsgat	977	Larcrest Commander	2.874
Bouw Final*	7.531	Peeldijker Locker*	2.442	De Vinkenhof Koen	920	Campogallo Zamagni	2.872
Apina Malcolm rf	7.389	Farmers Wish. Wag. Madiba	2.398			S-S-I Mogul Reflector	2.666
Delta Solero	7.295			vleesvee		Dyecrest Alta Skycrest	2.582
Willem's-Hoeve R Browning	6.942	roodbont Nederland		Vekis Barack (bwb)	20.672	Cogent Twist	2.581
Peak Chuck*	6.765	Delta Rosebud*	20.922	Rian 18 van de Plashoeve (bwb)	20.290	De-Su Ransom	2.557
Delta Lendor*	6.763	Delta Ticket*	9.534	IJsbert ter Reybroeck (bwb)	19.860	Alta Ceasar	2.529
Delta Bonaparte	6.229	Jotani	9.172	Vekis Poetin (bwb)	17.313		
Bouw Finder*	6.185	Kingfarm Holsteins Anreli*	9.125	Rachid de Remichampagne (bwb)	15.813	roodbont import	
Delta G-Force	6.092	Broekhuizen Bart*	7.054	Mercure de Petit Rosière (bwb)	15.388	Fageno	2.767
Delta Alonso	6.050	Delta Moscato P*	6.226	Eik 23 van de Plashoeve (bwb)	13.859	Braut (Scand. roodbont)	2.572
Lowlands Debark*	5.483	Red Cliff	5.770	Eik 33 van de Plashoeve (bwb)	12.115	Gopollen (Scand. roodbont)	2.445
Delta Leonardo*	5.428	De Vrendt Brandy	5.260	Toutankahmon de Monplaisir (bwb)	10.092	Julandy	2.441
Zandenburg Fury*	5.291	De Vlottenburg Fantasy	5.153	Urbanus 3 (bwb)	9.738	Shiloh Br. Cadence (brown swiss)	2.423
Vero Startrek	5.233	Delta Goal*	5.022	Noble de Petit Rosière (bwb)	9.697	Rumgo (fleckvieh)	1.999
Delta Concert*	5.170	American Carnival*	4.761	Fructueux d'Ozo (bwb)	9.290	BFG Walfried (fleckvieh)	1.795

naam stier	1e ins.	naam stier	1e ins.	naam stier	1e ins.	naam stier	1e ins.
zwartbont Vlaanderen		Bouw Rocky	1.343	Delta Ticket*	1.740	Rugulus de la Coue (bwb)	1.684
Double W Ranger*	5.862	Delta Bookem Danno	1.243	American Carnival*	1.314	Elk 37 van de Plashoeve (bwb)	1.630
Delta Jupiler*	4.329	Newhouse Skyfall	1.197	Kingfarm Holsteins Anreli*	1.296	Attribut du Fond de Bois (bwb)	1.469
Delta Magister*	3.973	Lowlands Debarck*	1.179	Delta Colorado	1.219	Erik v.d. Blomsteeg (bwb)	1.368
Delta Saxobeat	3.103	Delta Concert*	1.167	American Nova-Star*	827		
Willem's-Hoeve R Browning	2.685	Peak Chuck*	1.149			zwartbont import	
Weelder Esperanto*	2.659	De Biesheuvel Jethro*	1.072	vleesvee		Peak Alta Amulet*	1.202
Bouw Final*	2.518	Weelder Empire*	963	Brasero du Moligna (bwb)	4.176	Lone-Oak-Acres Alta Rabo	1.124
Big Malki	1.895			Paprika de la Coue (bwb)	3.213	Mapel Wood Brewmaster	1.064
Delta Leonardo*	1.894	roodbont Vlaanderen		Kubitus de Bray (bwb)	2.000	S-S-I Mogul Reflector	1.007
Batenburg G. Stellando rf	1.537	Delta Rosebud*	2.570	Zougar d'Ozo (bwb)	1.950	Seagull-Bay Silver	947

Tabel 4 – Eerste inseminaties per stier in Vlaanderen van 1 september 2017 tot en met 31 augustus 2018 (* = genoomstier) (bron: CRV Stamboek)

geregistreerd, zo'n duizend meer dan vorig jaar. In Vlaanderen, waar de inzet van kruisingsrassen traditiegetrouw lager is, valt juist de groei van het jerseyras op. Het aandeel van de jerseys in de inseminatiestatistiek stijgt daar van 0,2 naar 0,3 procent.

Nek-aan-nekrace Ranger en Magister

Zowel in Nederland als in Vlaanderen hebben het zwartbont- en het roodbontklassement een nieuwe lijstaanvoerder. Bij zwartbont gaat in beide landen Double W Ranger aan de leiding. In Nederland komt de Reflectorzoon uit Double W Ricky 8 (v. Snowfever) op een voorlopig totaal van 33.832 eerste inseminaties. Of Ranger zijn positie als meestgebruikte stier in het definitieve klassement kan behouden, is nog spannend. De Reflectorzoon is in een nek-aan-nekrace verwickeld met Delta Magister (v. Whatsapp), die in een jaar tijd 33.669 eerste inseminaties vergaarde. Zeker is in ieder geval wel dat beide stieren, die voor het eerst hun opwachting maken in het ki-klassement, oud-koploper Batenburg G. Stellando rf voor zullen blijven. De Fidelityzoon uit Batenburg Ginster 2545, die twee jaar lang de koppositie innam, moet nu genoegen nemen met een voorlopige derde plek. Al is die positie nog niet helemaal zeker, omdat Stellando de hete adem van nog zo'n jongeling, Delta Jupiler (v. Amigo), in zijn nek voelt. Beide stieren komen uit op een totaal van iets meer dan 21.000 eerste inseminaties.

De vernieuwing in de top tien bij zwartbont springt sowieso in het oog. Het lijkt erop dat veehouders in het genoomtijdperk stieren minder lang gebruiken dan vroeger. Van de tien stieren die vorig jaar de eerste tien plaatsen innamen, slagen bijvoorbeeld alleen Stellando en 'good old' Delta Atlantic erin opnieuw een toptienpositie te bemachtigen.

In Vlaanderen laat de top vijf hetzelfde beeld zien. Alleen ex-lijstaanvoerder Willem's-Hoeve R Browning (v. Snowman) keert terug in de top vijf en de topposities worden ingenomen door de genoomstieren Ranger, Jupiler en Magister.

Rosebud met afstand op kop

Bij roodbont raakt De Vlottenburg Fantasy zijn leidende positie kwijt. Twee jaar lang voerde de Fictionzoon het klassement aan. Dit jaar prijkt hij nog net in de top tien. Fantasy moet zijn koppositie afstaan aan de outcross roodbontstier Delta Rosebud, die met kop en schouders boven de rest uitsteekt. Rosebud, die

vorig jaar als runner-up al de tweede plaats innam, noteert nu bijna 21.000 eerste inseminaties. Ook in het Vlaamse roodbontklassement neemt hij de leiding. Zowel zijn vader Filou als zijn moeder Rika 806 (v. Atlantic) dragen de roodfactor en stammen uit zwartbonte koefamilies.

De nummers twee, drie en vier – achtereenvolgens Delta Ticket (v. Colorado), Jotani (v. Jotan) en Kingfarm Holsteins Anreli (v. Riverboy) – ontlopen elkaar nauwelijks met elk iets meer dan 9000 eerste inseminaties. Van dat drietal is alleen Jotani dochtergetest. Ook de nummers vijf en zes – Broekhuizen Bart (v. Whatsapp) en Delta Moscato P (v. Brasil) – danken hun inzet aan hun genoomfokwaarden.

In de importlijst zwartbont domineren juist dochtergeteste stieren, met op kop Swissbec Brekem. De Bookemzoon met de roodfactor komt op een totaal van iets meer dan 12.000 eerste inseminaties. Hij blijft zijn halfbroer en voormalig koploper De-Su 11236 Balisto daarmee nipt voor. Met vier zonen in de top tien import – naast Brekem en Balisto ook Boss en Bolt – is de invloed van De-Su 521 Bookem groot. Zelf prijkt hij met bijna 5000 eerste inseminaties ook nog in de top tien. Ook Mountfield SSI Dcy Mogul doet goede zaken als stiervader. Drie van zijn zonen halen de top tien: MVP, Silver en Nirvana.

Fageno (v. Fidji) neemt de leiding in de importlijst roodbont. Met bijna 2800 eerste inseminaties verwijst hij de nummer één van vorig jaar, de Scandinavische roodbontstier Braut, naar de tweede plaats.

In lijn met de andere rassen krijgt ook het mrij-klassement een nieuwe lijstaanvoerder. De eerste plek is dit jaar voor Rex 159 (v. Remco), die uitkomt op bijna 1400 eerste inseminaties. |

Samenvatting

- Het voorlopig aantal eerste inseminaties in Nederland daalde met 1,2 procent tot 1,54 miljoen.
- In Vlaanderen neemt de omvang van de inseminatiemarkt juist toe.
- Voor het eerst ligt het aandeel eerste inseminaties met witblauwstieren in Nederland hoger dan in Vlaanderen.
- Double W Ranger en Delta Rosebud zijn de nieuwe koplopers voor zwart- en roodbont in Nederland én Vlaanderen.